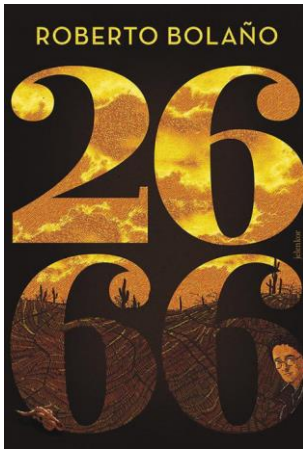

MÉSZÁROS ENIKŐ

Roberto Bolaño: 2666

Jelenkor Kiadó
Pécs, 2017
828 oldal, 5999 Ft

A chilei származású Roberto Bolaño (1953–2003) legújabb, Kutasy Mercédesz fordításában Magyarországon megjelent regénye, a *2666*, minden kétséget kizáróan terjedelmével sokkolja elsősorban az olvasóközönséget, bár egy hírhedt Joyce-fanatikustól, aki ráadásul mindig is írói vakmerőségével kérkedett, talán nem is olyan meglepő egy Ulysses méretű vállalkozás.

A nyolcszáz oldalt meghaladó, regénynek nehezen nevezhető kötet öt fejezete az író halálos ágyáról hátrahagyott kérésének megfelelően öt különálló könyvben jelent volna meg, hogy az ezekből származó bevételből biztosítsa gyermekei jövőjét korai halála után, akaratát azonban a barcelonai Anagrama kiadóház vezetője, egyben Bolaño személyes barátja, Jorge Herralde végül anyagi megfontolásból felülbírálta. A mű sorsa eldőlt, a 2004-es első kiadásától kezdve kénytelen minden felvezetésben olyan jelzők mellett bemutatkozni, mint *monumentális*, *univerzális*, *totális*, *kolosszális*, *grandiózus*, *monstrum*, *Bolaño-Biblia*. Emellett csak zárójelben merjük megemlíteni, hogy akár befejezetlennek is tekinthető, mivel Bolaño – Herralde állítása szerint – még néhány hónapig foglalkozott volna a művel, amennyiben napjai engedik.

Maga Bolaño is büszkélkedett vele, hogy az irodalmi projekt, amin utolsó éveiben dolgozott, felülmúlja majd a *Vad nyomozókat* (Kertes Gábor, 2013). Hogy a *2666* megírásánál milyen álláspontot képviselt a terjedelem vagy a befejezetlenség kérdését illetően, arra magában a regényben is utal: „A patikus [...] világosan és minden vitán felül jobban szeretne a rövidebb műveket a hosszabbaknál. [...] Már a felvilágosult gyógyszerészek sem mernek nekiveselkedni a nagy műveknek, a befejezetlen, áradó műveknek, melyek utat nyitnak az ismeretlenbe.” (p.215.)

Az irodalmi vakmerőség Bolaño emblémája, munkásságának motorja, amit előszeretettel emlegetett interjúiban. Bepillantani a fekete lyukba, sötét és kilátástalan sikátorrendszerekben lézengeni vagy tébolyultan járni-kelni a sza-

kadék szélén – ezek az igazán Bolaño mércéjének megfelelő érdemi, ambiciózus elgondolások, s teszik az írást veszélyes hivatássá. A 2666 könyv egésze, csakúgy, mint fejezetei, elbeszélései és mikroelbeszélései nyitott struktúrájukból adódóan rengeteg kiskaput, megválaszolatlan kérdést és rejtélyt hagynak maguk után. A szereplők, rémálmaikat magukkal hurcolva, átjáróháznak használják a kötet különböző elemeit, a cselekmények pedig egybefolyanak a végtelenség érzetét keltve, hogy végül a 2666 valamiféle úszó-zavargó rendezetlenség hordozójává alakuljon. Barátai nyilatkozatai alapján Bolaño heavy metal-hallgatás közben írta meg az örök hajszában lenyugodni és megérkezni képtelen, brutális, megoldatlan bűnügyeket és intertextuális utalásokat extrém módon halmozó életmű-szintézisét. A 2666 nyughatatlansága és befejezhetetlensége Bolaño esetében az írásnak, mint egyfajta kezelhetetlen kényszerneurózisnak egy tüneteként is értelmezhető.

Számára a 2666-hoz vagy a *Vad nyomozók*hoz hasonló szuperszövevényes és megoldhatatlan óriáskötetek olyan dzsungelt jelentenek, ami elől az írók többsége – vele ellentétben – menekül. A kötetről mi hasonló merészséggel vallhatjuk be, hogy újat nagyon nem nyújt olvasóinak sem tartalmilag sem formailag, a már ismert bolañoi univerzumba csöppenünk, viszont annak élményeit a szokottnál nagyobb dózisban, féktelen áradásban kapjuk a nyakunkba. A 2666 a túlzások könyve, biztosíték Bolaño számára, hogy egy terjedelmes végakaratban ténylegesen hátrahagyhatja minden szorongását, lidércnyomását, kockázatot, komplexust, az irodalmi elismerésért vívott egész életet tusáját.

Ez a szamurájharc, ahogyan ő nevezte (ami, ha figyelmesek vagyunk, fikcióiban a legjelentéktelenebbnek tűnő jelenetekben is megjelenhet), csak akkor érthető meg igazán, ha az író kora kontextusába tudjuk helyezni. Műveiben nem csupán egyéni hóbortból ered az a nyílt és állandó kritika, amivel Bolaño a világ- illetve a latin-amerikai irodalom figuráit veri kíméletlenül laposra, vagy éppen szó dicshimnusz köréjük. Ez az igény korábban a mexikói infrarealista mozgalom akcióiban tombolta ki magát, amikor az ötvenes években született generáció a latin-amerikai boom neves írói, költői tiszteletére rendezett ünnepélyeken való bekiabálásokkal próbálta levezetni tehetetlenségét.

A XX. század végén az egzotikum, a mágikus realizmus művelése lett a világirodalom kiadói politikájának elvárása Latin-Amerika felé, amiben – Márquezék árnyékában – az új generáció nem tudott kiemelkedni, nagyobbat alkotni, ezért nem csupán a vezető tendenciától való hátralépés szükségeltetett, hanem az azzal való határozott szembehelyezkedés. A posztboom íróinak le kellett rombolniuk a már világhírűvé vált latin-amerikai alkotási paradigmákat, miközben hasonlóan széles olvasókört kívántak megteremteni maguknak. Ebből a generációból talán Bolañónak sikerült leginkább kiugrania, amint egy (chilei) nemzeti iránytól, illetve nyílt politikai állásfoglalásoktól mentes, globálisabb nézőpontokba jobban illeszkedő, elsősorban Európa és Észak-Amerika számára könnyebben közvetíthető irányt választva kelő bravúrral prezentálja generációja irodalmi-történelmi kirekesztettségét.

Mindezen háttér ismeretében ajánlom végigkísérni a kritikus archimboldiánusok négy-szövegalakzatának történetét, Amalfitano, Fate, a gyilkosságok és Archimboldi könyveit, amelyek – Bolaño stílusához illően – irodalom, művészetek és büntény kapcsolatának témáját boncolgatják, ami fölött mindvégig, hol árnyaltabb, hol pedig a legszélsőségesebb formában uralkodik a gonosz, a XX. századi emberi értelem és érzelm bomlottsága.

A 2666 spanyol nyelvű publikálását 2016-ban Bolaño özvegyének kérésére az Alfaguara kiadóház vette át. Az új kiadáshoz egyidejűleg csatolták az író (eredetileg is a kötet végére

szánt) kézzel írt jegyzeteinek átiratait, melyek között egy érdekes búcsúüzenetet találunk Bolaño alteregójától, többek között a *Vad nyomozók* főszereplőjétől: „Mindent megtettem, mindent megéltem. Ha lenne erőm, sírva fakadnék. Búcsúzik Önöktől, Arturo Belano.”¹

¹ “Todo lo he hecho, todo lo he vivido. Si tuviera fuerzas me pondría a llorar. Se despide de ustedes, Arturo Belano”